

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบรรหว่างแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีจังหวัดสุรินทร์ Land Use in the Confluence Area of Chi and Mun River, Surin Province

อัญญา บูชายันต์¹ ภูมิ สาทสินธุ์²

Aunya Boochayan Poom Sartsin

^{1,2}สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Social Studies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Surindra Rajabhat University

ได้รับบทความ: 7 ตุลาคม 2563
ปรับปรุงแก้ไข: 23 ธันวาคม 2563
ตอบรับตีพิมพ์: 23 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบรรของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล ในเขตอำเภอท่าตูม และอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมในโปรแกรม Google Earth ปี พ.ศ. 2562 ข้อมูลการสำรวจภาคสนาม และข้อมูลจากระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแปลตีความข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมด้วยสายตา นำเสนอผลในรูปแบบแผนที่ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่พบมากที่สุด คือ พื้นที่เกษตรกรรม มีพื้นที่ 84.54 ตร.กม. (ร้อยละ 62.98) รองลงมาคือพื้นที่ป่า 33.05 ตร.กม. (ร้อยละ 24.62) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 10.99 ตร.กม. (ร้อยละ 8.18) พื้นที่แหล่งน้ำ 4.22 ตร.กม. (ร้อยละ 3.14) และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1.42 ตร.กม. (ร้อยละ 1.06) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์ที่ดิน, น้ำสบ, แม่น้ำมูล, แม่น้ำชี, สุรินทร์

Abstract

This study aimed to study land use characteristics in the confluence area of Chi and Mun river, Tha Tum district and Chumphon Buri district, Surin province. The satellite imagery data of Google Earth for 2019, field survey data and Global Positioning System (GPS) data were used in this study. Visual interpretation was used to analyze the satellite imagery data and presented the results using maps. The results showed that agricultural land occupied the largest area with an area of 84.54 km² (62.98%), followed by forest land of 33.05 km² (24.62%), urban and build-up land of 10.99 km² (8.18%), water body of 4.22 km² (3.14%) and miscellaneous land of 1.42 km² (1.06%), respectively.

Keywords: Land Use, Confluence, Mun River, Chi River, Surin

บทนำ

การใช้ประโยชน์ที่ดินในหลายประเทศมีการจำแนกที่ดินเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องและเหมาะสม เช่น พื้นที่เพาะปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น พื้นที่ป่า พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่เพื่อสันทนาการ เพื่อการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาพื้นที่ รวมถึงการบริหารจัดการที่ดินในเมืองกับพื้นที่ชนบทที่มีการใช้ประโยชน์แตกต่างกันตามสภาพการใช้พื้นที่ (กองบริหารจัดการที่ดิน, 2552)

ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจำเป็นสำหรับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ในการประเมินผลผลิตทางการเกษตร การประเมินราคาที่ดิน ช่วยในการตรวจสอบสภาพของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินได้อีกด้วยการจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการรวบรวมข้อมูลทุกมิติต่าง ๆ และการศึกษาการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้ใช้แนวทางและหลักเกณฑ์จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งได้จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 2. พื้นที่เกษตรกรรม 3. พื้นที่ป่าไม้ 4. พื้นที่น้ำ และ 5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ.2560 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 320.70 ล้านไร่ ในช่วง พ.ศ. 2558-2559 การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 177.69 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.41 ของเนื้อที่ประเทศ รองลงมา คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่น้ำ ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายแล้งในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ปีพ.ศ.2562 ส่งผลต่อการทำการเกษตร ขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค เพราะผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปริมาณฝนน้อยกว่าปีที่ผ่านมา ๆ มา และอุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลต่อการระเหยของน้ำขึ้นสู่บรรยากาศเร็วขึ้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

ทั้งนี้บริเวณน้ำสบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ศึกษา คือ แม่น้ำมูลและแม่น้ำชี ซึ่งบริเวณลำน้ำสบนี้เป็นแหล่งที่ตั้งชุมชนจำนวนกว่า 10 หมู่บ้าน 3 ตำบล 2 อำเภอ

(บุญสม สังข์สาย, 2548) ผู้วิจัยเห็นว่าผลกระทบจากภัยแล้งในช่วงที่ผ่านมาได้ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ จึงสนใจศึกษาว่าในบริเวณดังกล่าวมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไร และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำซับของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูลอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำข้อมูลและองค์ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินไปใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำซับของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอน้ำขุ่นบุรี จังหวัดสุรินทร์

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) และข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม ปีพ.ศ.2562 จากโปรแกรม Google Earth แผนที่ลำดับชุด L7018 หมายเลขระวาง 5639I, 5639II, 5739III และ 5739IV มาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร และลงพื้นที่สำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่บริเวณน้ำซับของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอน้ำขุ่นบุรี จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยการแปลความหมายข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม ปี พ.ศ.2562 โดยใช้โปรแกรม ArcGIS และ QGIS ร่วมกับข้อมูลจากการลงสำรวจในพื้นที่ สร้างระยะกันชน (buffer) 4 กิโลเมตร จากแม่น้ำมูลระยะทางรวม 45 กิโลเมตร และแม่น้ำชี ระยะทางรวม 17 กิโลเมตร ทำการแปลข้อมูลการใช้ที่ดินให้เป็น

ข้อมูล vector ที่เป็นชั้นข้อมูล (layer) โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ทางน้ำ พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด จำแนกประเภทการใช้ที่ดินบริเวณน้ำสบในรัศมี 4 กิโลเมตร แล้วแสดงผลในรูปแบบที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล ซึ่งประเภทการใช้ที่ดิน 5 ชั้นข้อมูล มีดังนี้

1. ชั้นข้อมูลพื้นที่ชุมชน ได้แก่ หมู่บ้าน สถานที่ราชการ วัด ฯลฯ
2. ชั้นข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ นาข้าว พืชไร่
3. ชั้นข้อมูลพื้นที่ทางน้ำ ได้แก่ แม่น้ำห้วย หนองน้ำ กุด วัง คูน้ำ และฝาย
4. ชั้นข้อมูลพื้นที่ป่า ได้แก่ ป่าบุ่งป่าทาม สวนป่า ป่าละเมาะ
5. ชั้นข้อมูลเบ็ดเตล็ด ได้แก่ พื้นที่โล่ง

นำเสนอข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบตาราง และแผนที่แสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล อำเภอดำรง และอำเภอดงหลวง จังหวัดสุรินทร์ มีผลการวิจัย ดังนี้

บริเวณน้ำสบเกิดจากแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกัน ตั้งระหว่าง 3 ตำบล 3 อำเภอ และ 2 จังหวัด ทางทิศเหนือ อยู่ในเขตตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และตำบลนาหนองไผ่ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุรินทร์ และทางทิศใต้ อยู่ในเขตกระโพ อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อัญญา บุชายันต์. (2563, พฤษภาคม 23). บริเวณน้ำสบ [ถ่ายภาพ]

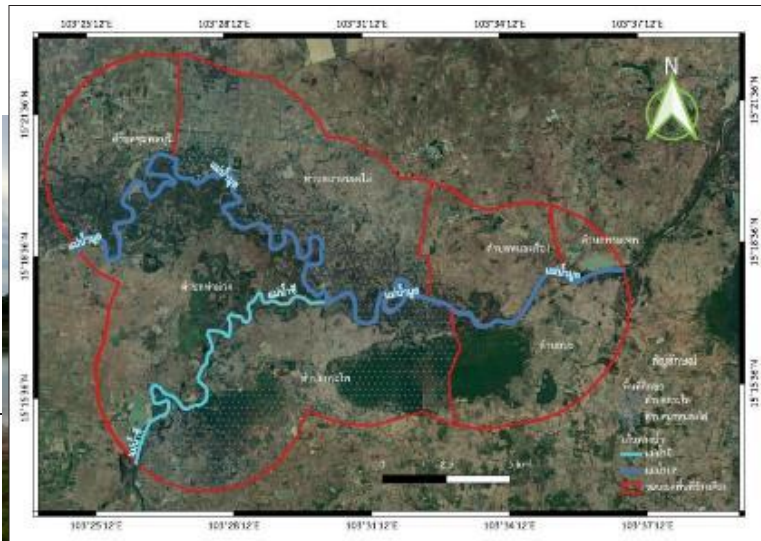
บริเวณน้ำสบของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล ในท้องถิ่นเรียกว่า วังทะเล เมื่อดูจากภาพที่ 2 ซึ่งเป็นภาพถ่ายจากดาวเทียม ในมุมมองจะเห็นลักษณะเป็นแหล่งน้ำ จากการที่แม่น้ำมูลกับแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกัน ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า วัง หมายถึง ล้อม, ห้อมล้อม จากภาพที่ 3 จะเห็นวังทะเลที่ห้อมล้อมไปด้วยป่าทาม

ภาพที่ 2 Google Earth. (2563, พฤษภาคม 23). วังทะเล [ถ่ายภาพ]
ภาพที่ 3 อัญญา บูชายันต์. (2563, พฤษภาคม 23). บริเวณน้ำสบ [ถ่ายภาพ]

พื้นที่ศึกษาบริเวณน้ำซับของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูลในจังหวัดสุรินทร์ คือ ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม และตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ (ภาพที่ 4) รวมพื้นที่ ประมาณ 132.22 ตารางกิโลเมตร ระยะกันชน (buffer) 4 กิโลเมตร จากแม่น้ำมูลระยะทางรวม 45 กิโลเมตร และแม่น้ำชี ระยะทางรวม 17 กิโลเมตร

ภาพที่ 4 แผนที่บริเวณน้ำซับ (อัญญา บุชยานต์. 2563)

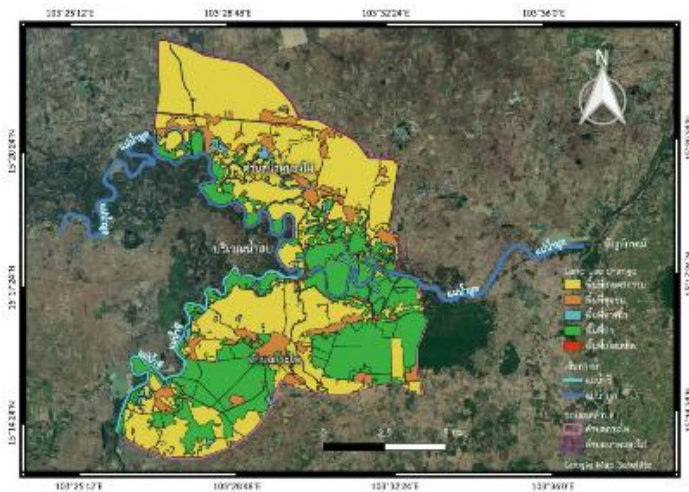
จากพื้นที่ที่ศึกษาสามารถแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์บริเวณน้ำซับได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1. พื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด 84.54 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 62.98 2. พื้นที่ป่า 33.05 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 24.62 3. พื้นที่ชุมชน 10.99 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 8.18 และ 4. พื้นที่ทางน้ำ 4.22 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.14 และ 5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด 1.42 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.06 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลำดับ	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
1	พื้นที่เกษตรกรรม	84.54	62.99
2	พื้นที่ป่า	33.05	25.68
3	พื้นที่ชุมชน	10.99	8.18
4	พื้นที่ทางน้ำ	4.22	3.15
5	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1.42	1.06
รวม		134.22	100

ที่มา : อัญญา บุชายันต์ (2563)

จากภาพที่ 5 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริเวณน้ำสของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล พื้นที่เกษตรกรรมที่พบมากที่สุด คือ นาข้าว พบบริเวณด้านใต้แม่น้ำชี ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม และบริเวณเหนือแม่น้ำมูล ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี

ภาพที่ 5 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (อัญญา บุชายันต์. 2563)

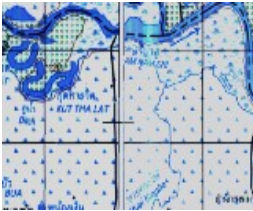
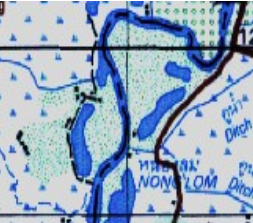
ส่วนพื้นที่ชุมชน ตำบลกระโพ พะระหว่างพื้นที่นาและพื้นที่ป่า พื้นที่ป่าสำคัญที่พบ ได้แก่ ป่าบุ่งป่าทามที่อยู่ทั้งริมฝั่งแม่น้ำมูลและแม่น้ำชี และป่าที่สำคัญอีก 2 แห่งที่พบ คือ ป่าดงภูดิน และป่าดงสายทอ และพื้นที่ทางน้ำ พบแหล่งน้ำทางธรรมชาติได้แก่ กุดเลิง กุดปอบ กุดตะลุง กุดน้ำใส เป็นต้น และหนองน้ำ ส่วนพื้นที่เบ็ดเตล็ด เป็นพื้นที่โล่ง ไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากที่ลงพื้นที่สำรวจในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ทางการเกษตรที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ นาข้าว จากภาพที่ 6 เป็นช่วงที่ชาวนากำลังเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ปัจจุบันการทำนาในพื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้การหว่าน ไม่ได้มีการดำนาเหมือนในอดีต และพอถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะมีรถเกี่ยวข้าวและสีข้าว ลดการใช้แรงงานคนในการดำเนินการ

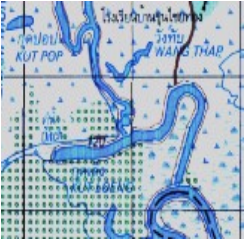
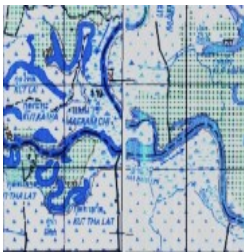
ภาพที่ 6 อยุธยา บุชยันต์. (2563, พฤษภาคม 27). นาข้าว [ถ่ายภาพ]

จากการศึกษาจากแผนที่ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic Map) ภาพถ่ายจากดาวเทียม โปรแกรม Google Earth และลงพื้นที่สำรวจบริเวณบริเวณน้ำสบของแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล พบลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตารางที่ 2) ดังนี้

ตารางที่ 2 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ที่	แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ	ภาพถ่ายจากดาวเทียม	ภาพที่ลงสำรวจ
1	 นา		
2	 ป่าบุ่งป่าทาม		
3	 ชุมชน บ้านยางบ่อภิรมย์		

ตารางที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ต่อ)

ที่	แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ	ภาพถ่ายจากดาวเทียม	ภาพที่ส่งสำรวจ
4	 กุดเล็ก		
5	 พื้นที่เบ็ดเตล็ด		

1. พื้นที่เกษตรกรรม คือ นา จากการศึกษาพบว่า เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีพื้นที่มากที่สุด เพราะการทำนาถือเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ นาที่เห็นส่วนใหญ่ปลูกข้าว ลักษณะเป็นพื้นที่ราบ ทำเป็นคันกันน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าว บริเวณที่ใกล้กับแม่น้ำมูลกับแม่น้ำชี ในช่วงฤดูฝนหรือฤดูน้ำหลาก อาจเสี่ยงน้ำท่วม

2. พื้นที่ป่า จากการศึกษาพบ ป่าบึงป่าทาม (Lowland floodplain forest) หรือชื่อทางการว่า “ป่าบึงน้ำจืด” (Freshwater swamp forest) เป็นคำในภาษาไทยถิ่นอีสาน นำมาใช้เรียกสังคมพืชชนิดหนึ่งที่ปกคลุมพื้นที่บึงทาม ซึ่งมีน้ำท่วมซ้ำซากยาวนาน

ทุก ๆ ปี สังคมพืชนี้ไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะป่าไม้ปกคลุมเท่านั้น แต่ยักรวมถึงสังคมพืชในบึงทุ่งหญ้า หรือไม้พุ่ม ที่ขึ้นในพื้นที่ลุ่ม ชื้นแฉะ เข้าไว้ด้วยกัน และสวนป่า คือ บริเวณที่ปลูกพรรณไม้ทดแทนป่าที่ถูกทำลาย มักเป็นไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ อาจปลูกไม้ชนิดเดียวหรือหลายชนิดรวมกันก็ได้เพื่อใช้ไม้ทำเครื่องเรือน เยื่อกระดาษ หรืออนุรักษ์พรรณไม้ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เป็นต้น เช่น สวนป่าสัก สวนป่าไม้ยาง สวนยูคาลิปตัส

3. พื้นที่ชุมชน ในพื้นที่ศึกษา มี 2 ตำบล คือตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี อยู่เหนือแม่น้ำมูล และตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม อยู่ทางทิศใต้แม่น้ำมูล ในพื้นที่ชุมชนก็ประกอบไปด้วยบ้านเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น ชุมชนจะมีถนนตัดผ่าน ถนนที่เชื่อมระหว่างตำบลส่วนใหญ่จะเป็นลาดยาง เข้าถึงสะดวก ถนนในหมู่บ้านจะเป็นถนนคอนกรีต ส่วนถนนที่เชื่อมไปยังนาหรือสวนจะเป็นถนนลูกรัง

4. พื้นที่ทางน้ำ จากการศึกษาพบ กุด ซึ่งเป็นลักษณะลำน้ำโค้งที่ปลายตัวเกิดจากแม่น้ำไหลคดเคี้ยวตัววัดไปมา จนในที่สุดลำน้ำส่วนที่โค้งมากถูกตัดขาดออกไปจากลำน้ำสายใหญ่กลายเป็นหนองหรือบึงรูปโค้ง อยู่ใกล้กับลำน้ำสายใหญ่ ในภาคกลางบางที่เรียกบึงชนิดนี้ว่า บึงโค้ง หรือ บึงโง้ง หลายจังหวัดในตอนกลางของภาคอีสานมีกุดอยู่ทั่วไป เนื่องจากแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลคดเคี้ยวมาก (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) จึงปรากฏกุดเป็นจำนวนมากในบริเวณการไหลของน้ำที่มีลักษณะโค้งตัว (meander)

5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด คือ พื้นที่ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น พื้นที่แผ้วถาง สันทราย เป็นต้น บริเวณศึกษาส่วนใหญ่

จากลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบดังกล่าว จะเห็นความหลากหลายของลักษณะทางพื้นที่ทั้งกุด ป่าบุงป่าทาม สวนป่า นา ชุมชน เป็นต้น

ซึ่งสามารถแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินจากลักษณะดังกล่าวเป็น 5 ประเภทหลัก ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่า พื้นที่ชุมชน พื้นที่น้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด ซึ่งพื้นที่แต่ละประเภทต่างมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวมีทั้งพื้นที่ส่วนบุคคล เช่น นา บ้านเรือน และที่สาธารณประโยชน์ ที่ดินที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น กุด ป่าทาม เป็นต้น

อภิปรายผล

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณน้ำสบแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล อำเภอท่าตูม และอำเภอยุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิทัศน์ทางกายภาพ และลักษณะภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ป่า และแหล่งน้ำ เป็นลักษณะภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน และพื้นที่ทางการเกษตร ที่พบมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของบุญสม สังข์สาย (2548) ว่าลักษณะภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งนี้บริเวณน้ำสบแม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล ปรากฏพื้นที่ป่าบุงป่าทามหรือ “ป่าบึงน้ำจืด” เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ลักษณะเป็นเขต ที่ราบน้ำท่วมถึง ในช่วงฤดูฝนน้ำจะท่วม ในช่วงฤดูร้อนจะแล้ง พันธุ์ไม้ที่พบส่วนใหญ่ คือ ยูคาลิปตัส เป็นพืชที่นิยมปลูกเพื่อเพิ่มรายได้จากการทำนา เพราะเป็นพันธุ์ไม้ที่เจริญเติบโตง่าย ไม่ต้องดูแลมากนัก ทนแล้ง และน้ำท่วมได้ จึงพบเห็นการปลูกยูคาลิปตัสบริเวณใกล้ริมแม่น้ำมูลและแม่น้ำชี และปลูกตามไร่นา แต่การปลูกยูคาลิปตัสก็ส่งผลต่อคุณภาพของดิน เพราะทำให้ดินบริเวณนั้นมีคุณภาพต่ำ จนไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นได้ พื้นที่รองลงมาจากพื้นที่ทางการเกษตร คือ พื้นที่ป่า โดยพื้นที่ป่าบางส่วนได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่ทางการเกษตรและชุมชน ได้ส่งผลต่อการขาดแคลนน้ำ และ

การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงไกร บุญเดิม และคณะ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยูคาลิปตัส จังหวัดนครพนม พบว่ายูคาลิปตัสสามารถเจริญเติบโตได้รวดเร็ว แม้ว่าจะอยู่ในสภาพดินเลว จึงเหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นได้

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ระดับจังหวัด เพื่อให้มองเห็นการวางแผนพัฒนาโดยรวมในพื้นที่ นำข้อมูลและองค์ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้ง 5 ประเภทไปใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อช่วยให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารจัดการที่ดิน. (2552). การจำแนกและกำหนดมาตรการการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน. สืบค้น 29 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.onep.go.th/land/93-โครงการศึกษาวิจัย/801-2552>.
- เกรียงไกร บุญเดิม และคณะ. (2544). “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยูคาลิปตัส จังหวัดนครพนม.” การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 39 5-7 กุมภาพันธ์ 2544, หน้า 150-154.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). “แล้งหนักสุดรอบ 30 ปี ต้นเหตุ “เอลนีโญ” มาเร็วกว่าทุกปี.” [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก :

<https://www.thairath.co.th/news/local/1510136>

สืบค้น 29 ตุลาคม 2562.

บุญสม สังข์สาย. (2548). การใช้ภาพถ่ายทางอากาศศึกษาการใช้ที่ดินบริเวณน้ำสบ
ของลำชีกับแม่น้ำมูล อำเภอท่าตูม และอำเภอยุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พจนานุกรมภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี 2549. (2549). กรุงเทพฯ :
ราชบัณฑิตยสถาน.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). ข้อมูล
ตัวชี้วัด “การใช้ประโยชน์ที่ดิน”. สืบค้น 26 ธันวาคม 2562 จาก

http://www.onep.go.th/env_data/2016/01_8/.

อรรถรัฐ ขุนวิทยา. (2545). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อการระเหย
และสมดุลของน้ำในลุ่มน้ำชี-มูล. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Author

Aunya Boochayan Poom Sartsin

Social Studies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University, 186 Moo 1 Surin-Prasat Rd., Muang Surin
Districts, Surin Province, Thailand 32000

Tel: 087-242-5879 E-mail: anyabyan@srur.ac.th